

SABUN KORKUSU

Kızıl Deniz'de yaşayan Mu-sa Tabanı (*Solea solea*) adlı balık, yaklaşan köpek balıklarını kaçırarak için sabuna benzer bir madde salgılar. Bunu hemen algılayan köpek balıkları, aniden gövdelerini kıvrıp yön değiştirirler. Köpek balıklarının, bu salgının zararlı olduğunu nasıl anladıkları henüz bilinmemektedir. Salgılanan maddenin araştırılması ve aynı etkiyi gösteren yapayının üretilmesi, denize girenleri ve yüzücüleri köpek balığı korkusundan kurtarabilir.

BAL KÜPÜ

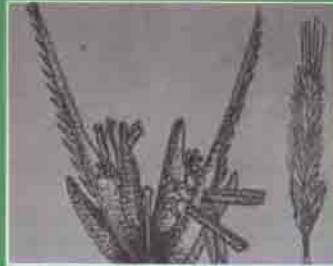
Bal Karıncaları (*Myrmecocystus mexicanus horridiorum*), bütün gece Muhteşem Yukka (*Yucca gloriosa*) ve Mersin Meşesi (*Quercus myrtifolia*) balöz topladıktan sonra, ağır yüklerini yuvanın dehliz ve odalarının tavanlarında tepetaklak asılmış bulunan canlı bal kaplarına boşaltırlar. Bunlar aynı karıncaların küp görevi yapanlarıdır. Sindirim düzeni içinde bir parça olan keselerde diğer karıncaların gelip verdikleri balözünü biriktirirler. Kесе doldukça, bütün diğer organları bir kenara iterek gittikçe genişler, dev bir damla biçimini alır. Kış aylarında krallık karınca ve larvalar bu küplerde birikmiş balözlerini yiyerek hayatta kalabilirler. Bu karıncaların başka hiçbir işlevleri yoktur; ölene kadar da küp görevi yaparlar.

İŞTE DOĞA

Erdoğan SAKMAN

BAĞIRAN ARPA

Serada yetiştirilen altı Sıralı Arpa (*Hordeum vulgare*) fidesinin kökleri kaynar suya batırıldığında bitkinin aniden bağırdığı saptanmıştır. Kuşkusuz bu, İnsan ve hayvanların çıkardıkları sesler benzeri değil çok duyarlı elektronik aletlerle kaydedilen sinyallerdir. Kökler suya daldırıldığında kayıt aletinin beyaz kâğıt üzerindeki yazıcı ucu, insanların çığlık seslerine benzer çizgiler kaydetmiştir.

İNSANDAN DAHA KARMAŞIK YAPIYA SAHİP PATATES BİTKİSİ

İnsanlar, kendilerini canlıların en karmaşığı olarak düşünmeye alışmışlardır. Fakat canlılar gen yapıları yönünden karşılaştırıldığında, insan, patatesin (*Solanum tuberosum*) yanında çok basit kalır. Bitkiler soğuktan, sıcaktan ve böceklerden korunmak için bir yere kaçıp saklanamazlar. Kendilerini korumak amacıyla çeşitli zehirli maddeler üretirler. Bu kadar değişik maddeyi zamanında ve yeter miktarda üretebilmek için, bitki hücrelerinde insanlardakinden daha çok gen bulunur. Bitki hücrelerindeki DNA sayısı insan hücrelerindekiyle on kat daha fazladır; yani patates, bu anlamda çok daha karmaşıktır.

KAVGA SON ÇARE

Erkek Alaska Geyiği (*Alces alces gigas*), dişisinin yaydığı estrus adlı kokuyu aldıktan sonra onu bulabilir. Erkeğin yakınlara geldiğini fark eden dişiler de bögürerek yerlerini belirtirler. Hayvanların dünyasında kavga, bir sorunu çözmek için başvuru en son çaredir. İki erkek alaska geyiği, aynı dişiler çevresinde bulunuyorsa, önce başlarını iki yana sallayıp boynuzlarını birbirlerine gösterirler. Biri diğerini bu gövde gösterisiyle kaçırabilirse, saatlerce sürebilecek çatışmalara gerek kalmaz.

GERGEDANLAR NEDEN YOK OLUYORLAR?

Uzak Doğu'da satılan en pahalı ilaçlar, gergedan boynuzundan (*Diceros bicornis*, *Rhinoceros sondaicus*, *Didermoceros sumatransis*, *Rhinoceros unicornis*, *Ceratotherium simum*) yapılanlardır. Asya gergedanları (*R.sondaicus*, *D.sumatransis*, *R.unicornis* ve *C.simum*) boynuzlarının bu ilaçlar içindeki fiyatı 40 000 dolar/kg ve Afrika gergedanı için 10 000 dolar/kg hesaplanmaktadır. Hiçbir tedavi özelliği olmadığı bilimsel çevrelerce saptanmakla birlikte, Uzak Doğu'nun bu inancı, gergedan sayısının hızla azalmasını temel sebebidir. Fiyatlar kaçak avlanmaları özendirerek yükseklikte olduğundan, 20 yıl önceki gergedan sayısı bugün yüzde doksan azalmıştır.